

Štátny archív v Banskej Bystrici

Výročná správa

2019

SPRÁVA O ČINNOSTI ŠTÁTNEHO ARCHÍVU V BANSKEJ BYSTRICI ZA ROK 2019

Personálny stav

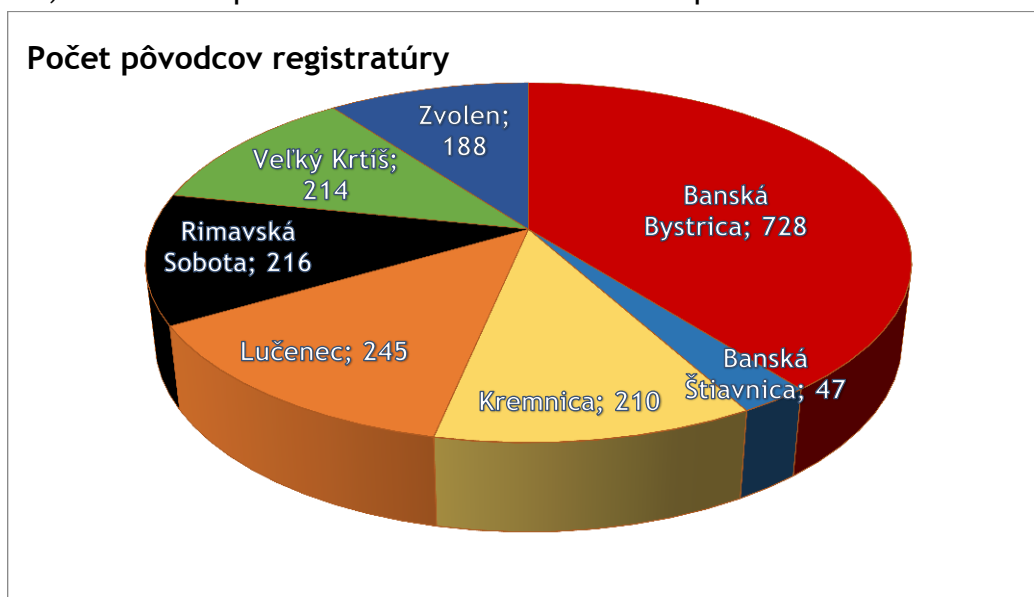
Od roku 2015, kedy v dôsledku realizácie zákona NR SR č. 266/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 395/2002 Z. Z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov došlo ku spojeniu ôsmich pôvodne samostatných archívov, ktoré boli dovtedy priamo riadené Odborom archívov a registratúr Ministerstva vnútra SR do jediného archívu, nedošlo ku žiadnym zmenám v počte pracovných miest. Archív mal k 31. 12. 2019 systematizovaných 47 pracovných miest. Z uvedeného počtu bolo 41 pracovných miest v štátnej službe a 6 miest vo verejnom záujme.

Predarchívna starostlivosť

V oblasti predarchívnej starostlivosti sa Štátny archív v Banskej Bystrici zaoberal viacerými aktivitami. Archív v roku 2019 evidoval celkom 1849 pôvodcov registratúry.

Do evidencie bolo novozaradených 36 pôvodcov (z toho 31 v Banskej Bystrici a 5 vo Zvolene). Z evidencie boli vyradení dvaja pôvodcovia v Lučenci, jeden vo Veľkom Krtiši a 184 pôvodcov bolo vyradených v Banskej Štiavnici. Dôvodom veľkého počtu vyradených pôvodcov bola skutočnosť, že pracovisko do konca roka 2018 evidovalo nielen všetkých aktívnych, ale aj všetkých neaktívnych pôvodcov vrátane ich právnych predchodcov, a to aj z obdobia stredoveku.

Z celkového počtu najviac pôvodcov evidovalo banskobystrické pracovisko archívu (728 pôvodcov), ostatné pracoviská evidovali menší počet - Lučenec 245 pôvodcov, Rimavská Sobota 216 pôvodcov, Veľký Krtíš 214 pôvodcov, Kremnica 210 pôvodcov, Zvolen 188 pôvodcov a Banská Štiavnica 47 pôvodcov.

Oproti vlaňajšiemu roku došlo k výraznému nárastu posudzovaných registratúrnych poriadkov a plánov. Pôvodcovia registratúry archívu v priebehu roka predložili na posúdenie a schválenie 587 registratúrnych poriadkov a registratúrnych plánov (vlani iba 33 návrhov), z toho bolo 565 návrhov od pôvodcov I. kategórie (vlani 25 návrhov) a 22 návrhov od pôvodcov II. kategórie (vlani 8 návrhov). Všetky predložené registratúrne poriadky a registratúrne plány boli schválené.

Z celkového počtu najviac registratúrnych poriadkov a registratúrnych plánov posudzovalo pracovisko v Banskej Bystrici - 148 poriadkov a plánov (vlani 18) a pracovisko vo Zvolene 136 poriadkov a plánov (vlani 8). Ďalšie tri archívne pracoviská posudzovali menší, ale približne rovnaký počet poriadkov a plánov - v Rimavskej Sobote 96, v Lučenci 92 a v Kremnici 91 poriadkov a plánov. Najmenej poriadkov a plánov posudzovalo pracovisko vo Veľkom Krtíši (20 poriadkov a plánov) a v Banskej Štiavnici (4 poriadky a plány).

Vo vyrad'ovacom konaní boli rozdiely medzi rokmi 2018 a 2019 omnoho menšie. Archív v roku 2019 obdržal 628 návrhov na vyradenie registratúrnych záznamov (v roku 2018 to bolo 677 návrhov), z ktorých schválil 607 návrhov (v roku 2018 to bolo 666 návrhov). Najväčší počet návrhov posúdilo pracovisko v Banskej Bystrici - 198 návrhov, ostatné pracoviská posúdili nasledovný počet návrhov: Lučenec 118 návrhov, Zvolen 90 návrhov, Kremnica 87 návrhov, Veľký Krtíš 54 návrhov, Rimavská Sobota 53 návrhov a Banská Štiavnica 28 návrhov.

Archív v roku 2019 od pôvodcov prevzal omnoho menšie množstvo archívnych dokumentov než v predchádzajúcom roku - celkom 264,11 bm archívnych dokumentov (v roku 2018 to bolo 695,489 bm). Z uvedeného počtu najviac dokumentov prevzali archívne pracoviská vo Zvolene (98,59 bm) a v Banskej Bystrici (83,98 bm). Ostatné archívne pracoviská prevzali menšie množstvá archívnych dokumentov: Lučenec 24,81 bm, Veľký Krtíš 21,47 bm, Kremnica 17,21 bm, Banská Štiavnica 9,55 bm a Rimavská Sobota 8,50 bm.

V roku 2019 Štátny archív v Banskej Bystrici do plánu kontrolnej činnosti zaradil 66 kontrol zameraných na správu registratúry. Nad rámec plánovaných kontrol bola v rámci štátneho odborného dozoru zrealizovaná jedna ďalšia kontrola, archív teda v roku 2019 vykonal celkom 67 kontrol (z toho 2 kontroly boli následné). Kontroly sa týkali pôvodcov I. a II. kategórie, pričom boli zamerané na dodržiavanie zákona NR SR č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ustanovení vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 628/2002 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov, ako aj na dodržiavanie záväzných interných aktov riadenia na správu registratúry, predovšetkým registratúrneho poriadku a registratúrneho plánu. Predmetom kontroly u pôvodcov registratúry, ktorí sú orgánom verejnej správy, bolo aj dodržiavanie vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 410/2015 Z. z. o podrobnostiach výkonu správy registratúry orgánov verejnej moci a o tvorbe spisu.

Pri výbere kontrolovaných subjektov sa kládol dôraz na ich význam pri produkcii budúcich archívnych dokumentov a preto boli v najväčšej miere zastúpené obecné, mestské a štátne úrady (celkom 49 obecných úradov, 3 mestské úrady, 3 štátne úrady a úrad samosprávneho kraja), v menšom počte sa kontrolovala správa registratúr iných pôvodcov ako sú školy (3 subjekty), súdy (2 subjekty), zdravotnícke a kultúrne organizácie rôzneho typu (4 subjekty) a tiež pôvodcovia archívnych dokumentov so zriadenými archívmi. Nad rámec schváleného plánu kontrol Štátny archív v Banskej Bystrici vykonal jednu ďalšiu kontrolu.

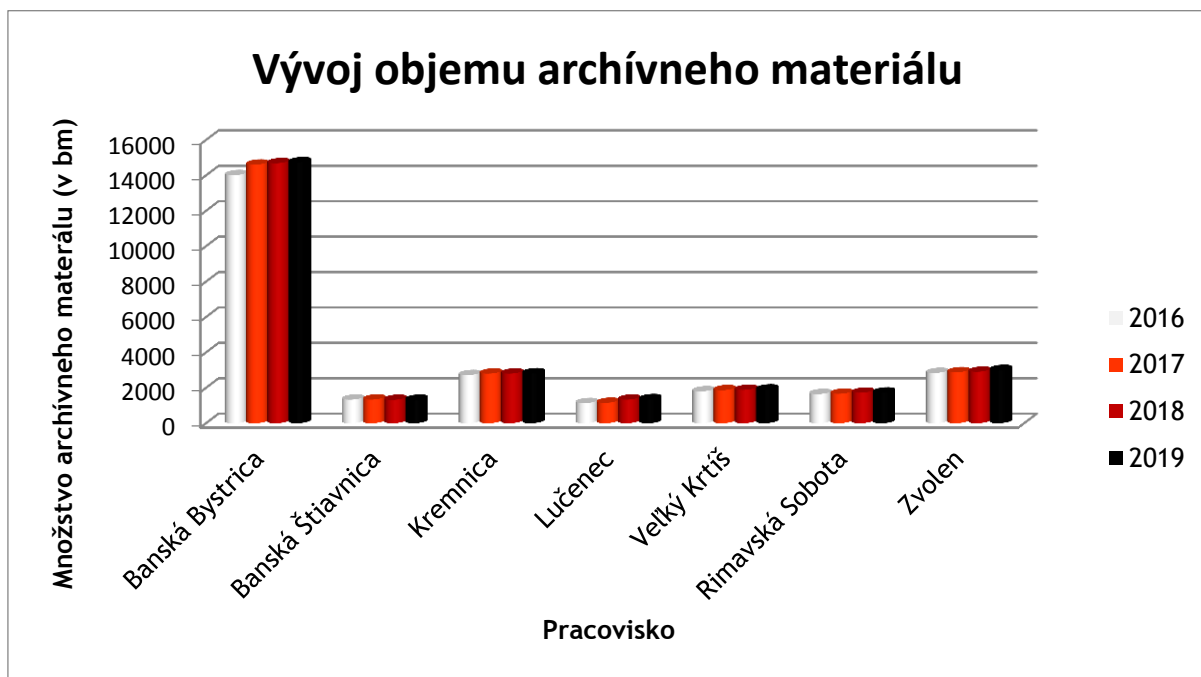
Následné kontroly sa týkali dvoch subjektov v okrese Rimavská Sobota a Veľký Krtíš a v oboch prípadoch išlo o obecné úrady.

Podrobný rozbor výsledkov kontrolnej činnosti Štátneho archívu v Banskej Bystrici obsahuje Vyhodnotenie plnenia plánu kontrol za rok 2019.

Evidencia archívnych súborov

Ku koncu roka 2019 archív spravoval celkom 4395 archívnych súborov (fondov a zbierok) o celkovom objeme 26983,13 bm archívneho materiálu, čo je oproti predchádzajúcemu roku nárast o 117 archívnych súborov a 315,73 bm. Z uvedeného počtu priamo v archívoch bolo uložených 4384 súborov v rozsahu 26850,13 bm, zostávajúcich 225,29 bm bolo uložených v archívoch pôvodcov. Na základe depozitnej zmluvy archív spravoval 12 archívnych fondov v rozsahu 43,35. Zníženie počtu oproti vlaňajšku bolo zapríčinené ukončením depozitnej zmluvy s rim. kat. cirkvou a jej archívne fondy uložené v Banskej Bystrici (4 archívne fondy v rozsahu 17,52 bm) sa v priebehu roka vrátili Biskupskému úradu v Banskej Bystrici.

Z hľadiska objemu najväčšie množstvo archívnych súborov spravovalo pracovisko v Banskej Bystrici, a to 1379 archívnych súborov, čo predstavuje 14743,98 bm archívnych dokumentov. Približne rovnaký počet archívnych súborov a rovnaké množstvo bežných metrov spravovali pracoviská vo Zvolene a v Kremnici. Vo Zvolene to bolo 608 archívnych súborov (3008 bm) a v Kremnici 588 archívnych súborov (2819,94 bm). Na zostávajúcich pracoviskách archívu boli objemy spravovaných archívnych súborov o niečo nižšie - vo Veľkom Krtíši bolo 567 archívnych súborov (1905,19 bm), v Rimavskej Sobote bolo 641 archívnych súborov (1733,23 bm), v Lučenci bolo 415 archívnych súborov (1358,42 bm) a v Banskej Štiavnici bolo 197 archívnych súborov (1324,37 bm).

	Banská Bystrica	Banská Štiavnica	Kremnica	Lučenec	Veľký Krtíš	Rimavská Sobota	Zvolen	Spolu
2016	14012	1331	2719	1134	1803	1647	2840	25486
2017	14607	1335	2804	1152	1867	1664	2877	26306
2018	14691	1321	2804	1334	1884	1724	2909	26667
2019	14744	1324	2820	1358	1905	1733	3008	26892

Ochrana archívnych dokumentov

V rámci ochrany archívnych dokumentov sa v archíve vykonávala predovšetkým systematická digitalizácia archívnych dokumentov, a to na pracovisku v Banskej Bystrici. Pokračovali práce na digitalizácii archívneho fondu Banská Bystrica, mesto so zriadeným magistrátom (1020) 1255 - 1922. V priebehu roka sa vyhotovilo 9851 digitalizátov, ostatné archívne pracoviská systematickú digitalizáciu nevykonávali.

Ani v roku 2019 sa v konzervátorskej dielni Štátneho archívu v Banskej Bystrici nevykonali žiadne konzervátorské zásahy a kníhviazačské práce z dôvodu čerpania materskej dovolenky konzervátorky. Reštaurovanie metačnej listiny z 20. decembra 1355 pre Novú Baňu z fondu Magistrát Nová Baňa ako aj vyhotovenie jej faksimile pre mestský úrad v Novej Bani zabezpečil pracovník Slovenského národného archívu v Bratislave Ivan Galamboš.

Všetky archívne pracoviská sa podieľali na príprave monitoringu aktuálneho stavu preventívnej ochrany archívnych dokumentov, ktoré pripravuje pracovná skupina archivárov vedená Ing. Makovou zo Slovenského národného archívu v Bratislave, jeden pracovník archívu pritom zasadal v uvedenej pracovnej skupine.

Reálna ochrana archívnych dokumentov sa na všetkých pracoviskách vykonávala čistením priestorov a archívnych škatúl od prachu a tiež pravidelným monitorovaním

teploty a vlhkosti. Už dlhodobo pritom absentujú meracie prístroje na archívnych pracoviskách v Banskej Bystrici a v Kremnici. Tieto sú inštalované iba v niekoľkých depotoch a navyše už neposkytujú presné výsledky vzhľadom na ich dátum výroby. Zastaralosť meracích prístrojov je však všeobecným javom na všetkých pracoviskách, tieto prístroje sa nakupovali pred niekoľkými desaťročiami a nikdy sa nekontrolovali a nekalibrovali.

Veľkým problémom sú čítačky mikrofilmov. V súčasnosti sú v archíve už iba posledné tri kusy, z toho jedna bola vyrobená pred rokom 1995 a dve pred rokom 1989. Využívajú sa takmer denne a ak dôjde k ich fatálnej poruche tak ako to bolo v prípade ostatných čítačiek ktoré sú už vyradené, archív nebude môcť poskytovať bádateľom mikrofilmy s matrikami.

Archívne budovy

S ochranou archívnych dokumentov bezprostredne súvisí problematika archívnych budov. Štátny archív v Banskej Bystrici má celkom sedem pracovísk. Najväčší objekt s celkovou plochou 6500 m² sa nachádza v Banskej Bystrici, ďalšie dva veľké objekty sú v Kremnici a vo Zvolene. V Lučenci má archív dva objekty, vo Veľkom Krtíši jeden objekt a prenajatý depot, v Rimavskej Sobote jeden objekt a dva prenajaté depoty. Jedine archívne pracovisko v Banskej Štiavnici nemá vlastnú archívnu budovu a pracovisko archívu je umiestnené v priestoroch Okresného úradu v Banskej Štiavnici.

Archívna budova v Banskej Bystrici bola daná do užívania v priebehu roka 1996 a do roku 2003 sa v nej vykonávali pravidelné údržby a revízie technických a strojových zariadení. K dispozícii bol aj technický personál (správca objektu, údržbár - elektrikár, kurič). Po roku 2003, kedy správcovstvo budovy prešlo z bývalého Štátneho okresného archívu v Banskej Bystrici na Štátny archív v Banskej Bystrici, došlo k postupnému

zrušeniu technických profesií, ktoré nahradil zmluvný dodávateľ. V súčasnosti správu objektu zabezpečuje Centrum podpory v Banskej Bystrici, ale opätovne iba dodávateľským spôsobom so zmluvnými partnermi. Na objekte sa dlhodobo prejavujú viaceré závady, z ktorých najzávažnejšia súvisí s vlhnutím objektu - obvodové murivo celého prízemnia archívu nasáva vlhkosť a je zvetrané. Obvodový múr v priestoroch bádateľne je navyše na troch miestach prasknutý. Presklenie obidvoch chodieb pri pracovniach pri každom daždi zateká a na podlahu sa musia rozostavovať nádoby zachytávajúce kvapkajúcu vodu. Dlhodobo pretrvávajúce problémy s kúrením boli sčasti odstránené rekonštrukciou kotolne archívu. V jednej z dvoch posledných pracovni na krajnej strane budovy, v priestore obidvoch bočných schodísk a v bádateľni však napriek tomu kúrenie nefunguje správne a z uvedeného dôvodu je tu

zvýšená vlhkosť a veľká zima. Celkom nefunkčná je požiarna ústredňa a bezpečnostné kamery, ďalšie závady sa prejavujú po celom objekte vrátane masívneho opadávanie omietok a protipožiarnych náterov v depotoch a rozširujúcich sa prasklín stien depotov a zatekania stropu v jednej z pracovní archívu. V priebehu roka 2019 sa vykonávali práce na oprave klimatizácie v trezorovej miestnosti a viaceré opravy vzduchotechniky v depotoch.

Samotná archívna budova v Banskej Bystrici má kapacitu depotov 17481 bm, voľná kapacita depotov je 1828 bm, pri všetkých uvedených číslach však ide iba o prepočítanú plochu depotov, pretože od roku 1996, kedy bola budova daná do užívania, neboli osadené všetky depoty mobilnou regálovou technikou a veľká časť archívneho materiálu a knižnice je v dôsledku toho uložená na zemi. V súčasnosti začína byť situácia s uložením kritická, keďže archív postupne likviduje resty bývalého Štátneho archívu (do roku 2015) a preberá od pôvodcov väčšie množstvá archívnych dokumentov.

Oproti tomu archívne pracovisko vo Zvolene, ktoré disponuje celkovou kapacitou depotov 5000 bm má voľnú kapacitu 1000 bm so zaregálovanými depotmi, ďalších cca 800 bm je v depotoch bez regálov. Depoty sú z veľkej časti vybavené montovateľnými stacionárnymi regálmi. Budova vo Zvolene je v relatívne dobrom stave, najväčšie problémy sú so žumpou (archív nie je pripojený na kanalizáciu).

Archívne pracovisko v Kremnici sídli vo vlastnom objekte, postavenom v roku 1995. Vzhľadom na vek objektu sa v ňom prejavujú viaceré závady, a to predovšetkým zvýšená vlhkosť v depotoch na prízemí, pleseň, opadávanie omietky, trhliny na stenách, popraskaná a odúvajúca sa dlažba. Uvedený problém sa prejavuje aj na vonkajšej strane objektu, keď budova nasáva vlhkosť zo základov. V havarijnom stave je loggia, ktorá má prehnitú drevenú hradovú konštrukciu a opadáva

z nej omietka, objavujú sa problémy so zatekaním strešných okien a objavili sa aj trhliny na stenách v časti budovy, kde sú priestory pre príjem archívnych dokumentov.

Počas roka nedošlo ani k zrealizovaniu výmeny poškodeného žľabu, z ktorého preteká voda na fasádu budovy a jej pôsobením následne dochádza k vlhnutiu omietky

a obvodových múrov a tiež k prasknutiu dolnej časti rohu budovy. Hrozí tiež odpadnutie veľkej časti omietky, čo môže spôsobiť úraz prichádzajúcich klientov alebo poškodiť vozidlá. Havarijný stav častí objektu centrum podpory zatiaľ neriešilo. Archívne depoty sú priamo v objekte archívu a majú celkovú kapacitu 2886 bm, pričom voľná kapacita depotov je už len 72 bm. Navýšenie kapacity sa vykoná v roku 2020 po inštalácii stacionárnych regálov, ktoré boli Štátnemu archívu dodané už v decembri 2018, ale z technických príčin ich nebolo možné dopraviť do Kremnice a následne inštalovať. Po vyčerpaní kapacity bude možné ďalšie archívne dokumenty umiestniť v objekte iba za cenu zrušenia výstavnej miestnosti, prípadne v menšom množstve v nepoužívaných miestnostiach na najvyššom poschodí archívu

Archívne pracovisko v Lučenci je umiestnené vo dvoch objektoch. V objekte na Kubínyho námestí je sídlo archívu s pracovňami, bádateľnou a depotom, samostatné depoty sú v druhej budove mimo centra mesta na Rázusovej ulici. Celková kapacita depotov je 1500 bm, voľná kapacita je 141 bm. Kapacitu depotu v hlavnom objekte archívu nie je možné zvýšiť, kapacitu depotu na Rázusovej ulici by však bolo možné zvýšiť rekonštrukciou ďalšej časti podláh objektu, prípadne vhodnou adaptáciou už existujúcej modernej prístavby k historickému objektu.

Pracovisko archívu vo Veľkom Krtíši sídli v objekte z roku 1985, ktorý vzhľadom na svoj vek nevyhnutne potrebuje viaceré opravy, predovšetkým výmenu netesniacich okien a zateplenie. Samotné depoty mali celkovú úložnú kapacitu 2992 bm, k jej navýšeniu došlo inštaláciou ďalších regálov do prenajatých priestorov na Slovenskej pošte. V súčasnosti je celková kapacita depotov 3060 bm a voľných je 455 bm. Archívne dokumenty však nie sú priamo v objekte archívu, treba ich prevážať a navyše sa za prenájom priestorov Slovenskej pošty platí 1818,18 € ročne. Problematické je používanie mobilných regálov v jednom z depotov v hlavnej archívnej budove, pretože pred viacerými rokmi došlo k poklesu podlahy a tým k zablokovaniu ich pohybu. Uvedený problém nedokázala odstrániť ani oprava v roku 2013. V celom objekte sú pôvodné drevené okná, ktoré sú vo veľmi zlom technickom stave, prepúšťajú chlad a vlhkosť a do objektu sa nimi dostáva aj hmyz.

Archívne pracovisko v Rimavskej Sobote má zo všetkých pracovísk najmenší objekt, v ktorom chýbajú priestory na uloženie archívnych dokumentov. Po reorganizácii pracoviska sa bádateľňa zo suterénu objektu premiestnila na prízemie a uvedený priestor sa roka sčasti zaregáloval už v roku 2018 a v roku 2019 sa doplnili chýbajúce regály. Uvedeným zásahom v budove archívu vznikol jediný

depot s kapacitou 190 bm. Väčšina archívnych dokumentov je však uložená vo dvoch prenajatých priestoroch, a to v bývalom Župnom dome na námestí M. Tompu a v priestoroch súkromného vlastníka objektu v Tomašovej. Celková kapacita depotov je 2046 bm, z toho je voľných iba 240 bm. Za priestory v Župnom dome a za depot v Tomašovej archív platí Mestskej bytovej správe a Ing. Gulikovi nájom 9116,36 € ročne.

Uvedené provizórium sa dlhodobo nedarí riešiť kvôli absencii vhodného objektu v správe štátu ako aj nedostatku finančných prostriedkov na prípadnú výstavbu nového objektu archívu. Istú nádej na malú zmenu predstavuje prípadné vyst'ahovanie jedného z pracovísk katastrálneho odboru, ktorý v súčasnosti sídli na prízemí budovy a má tu uložené písomnosti. Po jeho prest'ahovaní do objektu klientskeho centra by archív získal ďalšie tri miestnosti vhodné ako depoty.

Archívne pracovisko v Banskej Štiavnici nedisponuje vlastným objektom, ale je umiestnené v budove tamojšieho Okresného úradu a disponuje vlastným vstupom. Pracovisko má k dispozícii okrem administratívnych priestorov aj depoty s kapacitou 1400 bm a rezervou 76 bm. Už v roku 2017 došlo k stavebným úpravám bývalej kuchyne, v ktorej došlo k rekonštrukcii podlahy a do priestoru sa neskôr dočasne uložili písomnosti z

rekonštruovaného banského archívu. Po dokončení rekonštrukcie archívu a následnom vyst'ahovaní písomností a regálov v roku 2019 tento priestor zostal prázdny. Aby však mohol plniť úlohu plnohodnotného depotu, je potrebné stavebne upraviť steny a strop miestnosti a tiež ju vybaviť stacionárnymi regálmi. Archív by tak získal depot s kapacitou cca 1200 bm. V priebehu roku 2019 bola bádateľňa archívu vybavená niekoľkými kusmi potrebného nábytku a tiež sa inštalovali stacionárne regály v jednej z pracovných archívu, čím vznikli podmienky na vhodné uloženie registratúry archívu.

Spoločným menovateľom všetkých objektov, či už vlastných alebo prenajatých, je ich dlhodobo zlý technický stav (predovšetkým vlhkosť), absencia dostatočnej rezervy depotov ako takých, prípade samotnej regálovej techniky.

Sprístupňovanie archívnych dokumentov

V priebehu roka 2019 pokračovali práce na sprístupňovaní archívnych dokumentov. V priebehu roka sa roztriedilo celkom 1,37 bm archívneho materiálu. Usporiadalo sa vrátane vnútorného vyrad'ovania 41,77 bm, usporiadalo sa vrátane vnútorného vyrad'ovania a inventarizovania 53,78 bm a inventarizovalo sa 36,46 bm. K 102,92 bm sa vypracovali registre ako archívna pomôcka a katalogizovalo sa 0,33 bm (151 záznamov). V priebehu roka 2019 sa vyhotovilo 7 projektov spracovania archívnych fondov.

V Štátnom archíve v Banskej Bystrici v roku 2019 pokračovali práce na sprístupňovaní nasledujúcich fondov: Gemersko - malohontská župa II. (1638) 1803 - 1922, Zvolenská župa (1254) 1382-1922 Stredoslovenský krajský národný výbor v Banskej Bystrici II., odbor finančný 1971-1990, Stredoslovenský krajský národný výbor v Banskej Bystrici II., Výbor ľudovej kontroly (VLK) 1971-1990, Okresný národný výbor v Banskej Bystrici, odbor poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva (PLVH) 1960 -1990, Zbierka plagátov a letákov 1852 - 1988. Práce na spracovaní archívneho fondu Okresný národný výbor v Banskej Bystrici, odbor miestneho hospodárstva 1960 - 1990 boli prerušené z dôvodu odchodu spracovateľa zo zamestnania v archíve.

Začali sa a aj sa dokončili práce na troch archívnych fondoch, ktoré pôvodne plán práce na rok 2019 neobsahoval - Miestny národný výbor v Rudlovej (1949) 1950 - 1960, Miestny národný výbor v Sásovej (1937) 1950 - 1959 a Miestny národný výbor v Šalkovej (1949) 1950 - 1959. Ku všetkým trom fondom bola vypracovaná archívna pomôcka.

Na pracovisku v Banskej Štiavnici sa vypracoval návrh projektu spracovania archívneho fondu Obvodný úrad v Banskej Štiavnici 1991-1996 a napriek tomu že z OAR do konca roka 2019 k projektu neprišlo žiadne vyjadrenie, pristúpilo k usporadúvaniu a vnútornému vyrad'ovaniu archívnych dokumentov. Z celkového počtu 10,15 bm sa usporiadalo 8,9 bm. Po vykonaní vnútorného vyrad'ovania zostalo 6,5 bm archívnych dokumentov fondu, ktoré sa aj inventarizovali. Spracovanie archívneho fondu sa dokončí v priebehu nasledujúceho roka.

Ukončili sa aj práce na vypracovaní registrov k XIII. zväzku inventára archívneho fondu Magistrát mesta Banská Štiavnica, vecná skupina korešpondencia mesta (Litterae Missiles) 1531 - 1534. Vykonalo sa aj dodatočné vnútorné vyrad'ovanie archívneho fondu Stredná lesnícka technická škola v Banskej Štiavnici 1919-2000 a začali sa práce na vyhotovení čistopisu archívnej pomôcky, ktoré sa dokončia v roku 2020.

Na pracovisku vo Veľkom Krtíši sa pokračovalo v usporadúvaní, vnútornom vyrad'ovaní a v inventarizácii fondu Miestny národný výbor vo Veľkom Krtíši 1945 - 1990 a fondového oddelenia Okresný národný výbor vo Veľkom Krtíši, odbor PLVH (1962) 1968 - 1990. Zároveň pokračovali práce na scel'ovaní jednotlivých archívnych fondoch a tiež sa aktualizoval lokačný prehľad pracoviska.

Na pracovisku v Lučenci sa inventarizoval archívny fond Miestny národný výbor v Podrečanoch (1950-1990) a bola k nemu vypracovaná aj archívna pomôcka. Pokračovali aj práce na sprístupnení archívneho fondu Miestny národný výbor

v Lučenci (1961-1990). Pre uľahčenie vyhľadávania informácií z Okresného národného výboru v Lučenci, odbor výstavby za roky 1951 - 1990 (91,68 bm) bol vypracovaný register ako archívna pomôcka. K už zinventarizovaným archívnym fondom Miestny národný výbor v Budinej 1952 - 1986 a Miestny národný výbor v Píle 1945 - 1990 sa vypracoval úvod inventára a registre. Tiež sa aktualizoval sa lokačný prehľad v obidvoch depozitároch.

Na pracovisku v Rimavskej Sobote pokračovali práce na inventarizovaní fondu Obvodné úrady MNV v okrese Rimavská Sobota 1945 - 1950 a katalogizácii fondu Okresný súd v Šafárikove, 1945 - 1954. Práce na spracovaní archívneho fondu Okresný národný výbor II. v Rimavskej Sobote (1945) 1960 - 1990 sa prerušili z dôvodu odchodu pracovníčky do starobného dôchodku. Intenzita prác sa znížila v dôsledku zníženého stavu pracovníkov archívu.

Na pracovisku v Kremnici v priebehu roka 2019 pokračovali práce na rozpracovanom archívnom fonde Okresný národný výbor v Kremnici 1945 - 1960, dokončenie prác a vyhotovenie archívnej pomôcky sa plánuje na rok 2020. V rámci absolventskej praxe sa pokračovalo vo vyhotovovaní registrov k agende D 1982 - 1986 z fondu Štátne notárstvo v Žiari nad Hronom 1960 - 1992 a vyradili sa osobné spisy z archívneho fondu Okresný národný výbor v Žiari nad Hronom 1960 - 1990.

Na pracovisku vo Zvolene pokračovali práce na inventarizácii archívneho fondu Obvodný notársky úrad v Detve 1870 - 1944. Práce na archívnom fonde Notársky úrad v Pliešovciach (1861) 1871 - 1944 sa prerušili z dôvodu materskej dovolenky spracovateľky fondu.

V priebehu roka pokračovali práce na sprístupňovaní archívnych súborov prostredníctvom opisov archívnych fondov, ktoré boli vypracované podľa všeobecného medzinárodného štandardu pre archívny opis ISAD (G). Pôvodne sa plánoval vyšší počet opisov (55 opisov), ale z dôvodu realizácie iných naliehavých úloh sa na základe pokynu z odborov archívov a registratúr ich počet znížil. Celkom sa za archív vyhotovilo 36 opisov, z toho pracovníci OSAD v Banskej Bystrici vyhotovili 18 opisov a všetky ostatné pracoviská po 3 opisy.

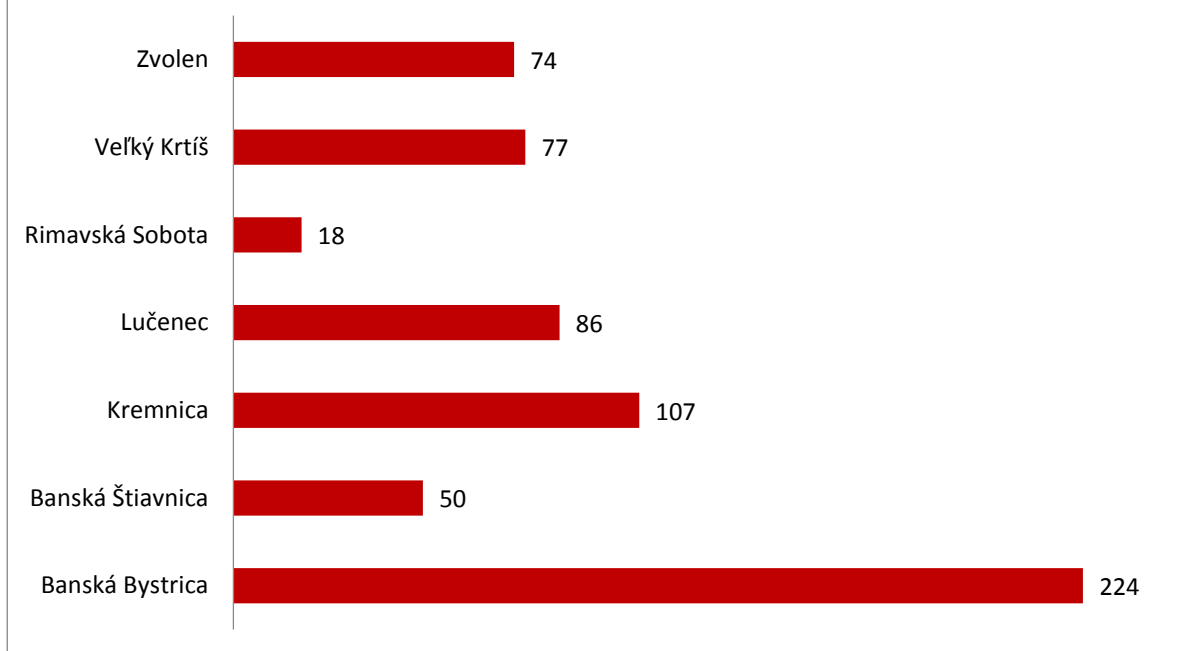
V priebehu roka 2019 sa vo všetkých archívoch začalo so skúšobnou prevádzkou aplikácie na evidenciu pečatí a pečatidiel, pričom stanovený limit bol 100 záznamov na archív. Vzhľadom na charakter prevádzky ako aj na množstvo a kvalitu použiteľného sfragistického materiálu sa na evidencii pečatí a pečatidiel podieľali iba dve pracoviská - Banská Bystrica (2 pracovníci) a Kremnica (1 pracovník). Fotografické snímanie sa vykonávalo na pracovisku v Banskej Bystrici.

Kvôli nedostatočným poznatkom osobitnej problematiky na úrovni štandardného VŠ štúdia histórie ako aj absenciou

skúsenosti práce so špecifickou terminológiou sfragistiky a heraldiky sa nepracovalo systematicky s konkrétnym archívnym fondom (resp. fondami), ale na základe výberu jednoduchých, primárne mestských a obecných pečatí, ktoré bolo možné verifikovať prostredníctvom bežne dostupnej odbornej literatúry. Počas zadávania dát sa prejavili niektoré nedostatky a vecné chyby v aplikácii, ktoré nedokázala odhaliť predchádzajúca testovacia prevádzka (úväzy, tvar pečatného poľa, signatúra a podobne). Všetky zistené problémy boli nahlásené tajomníkovi heraldickej komisie a budú sa riešiť úpravou aplikácie. Ďalším problémom je nedostatok odbornej sfragistickej a heraldickej literatúry domácej a zahraničnej proveniencie, pretože jednotlivé pracoviská disponujú iba minimálnym množstvom základných publikácií z oboch pomocných historických vied.

V roku 2019 v Štátnom archíve v Banskej Bystrici študovalo 636 bádateľov (z toho 28 zahraničných) a títo spolu vykonali 1579 bádateľských návštev, čo je o 34 bádateľov a 239 návštev viac ako v predchádzajúcom roku. Zahraničných bádateľov však študovalo menej, a to o 14 bádateľov. Bádateľská agenda však bola opätovne rozmiestnená nerovnomerne - najviac bádateľov a zároveň ich najväčší nárast bol na pracovisku v Banskej Bystrici - 224 bádateľov a 681 bádateľských návštev (v roku 2018 to bolo 204 bádateľov a 614 bádateľských návštev). Ostatné archívne pracoviská boli z hľadiska bádateľskej agendy menej vyťažené. Druhý najvyšší počet bádateľov bol rovnako ako vlani v Kremnici (107 bádateľov, 240 bádateľských návštev). Oproti predchádzajúcemu roku sa však ďalšie poradie zmenilo - na tretie miesto sa dostal Lučenec a Banská Štiavnica klesla na predposledné miesto. V Lučenci študovalo 86 bádateľov a tí vykonali 139 bádateľských návštev (vlani 65 / 113), vo Veľkom Krtíši študovalo 77 bádateľov a tí vykonali 135 návštev (vlani 65 / 120), vo Zvolene študovalo 74 bádateľov a tí vykonali 220 bádateľských návštev (vlani 57 / 129), v Banskej Štiavnici študovalo 50 bádateľov a tí vykonali 110 bádateľských návštev (vlani 90 / 130) a nakoniec v Rimavskej Sobote študovalo 18 bádateľov a tí vykonali 54 bádateľských návštev (vlani 12 / 62).

Počet bádateľov v roku 2019

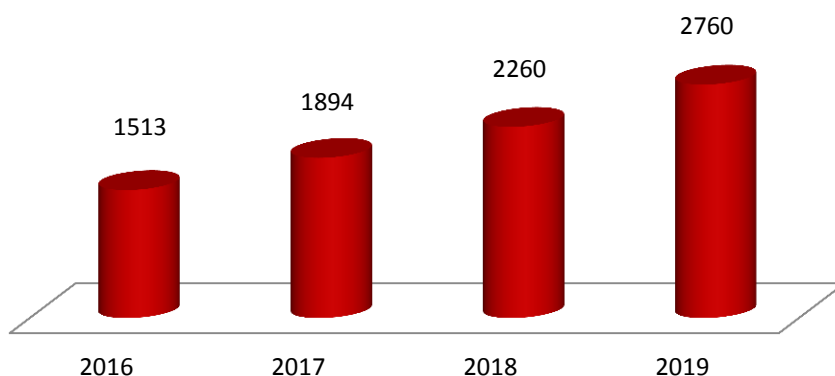

	Banská Bystrica	Banská Štiavnica	Kremnica	Lučenec	Rimavská Sobota	Veľký Krtíš	Zvolen	Spolu
2016	228	60	99	63	21	56	76	603
2017	206	65	93	59	19	57	56	555
2018	204	90	109	65	12	65	57	602
2019	224	50	107	86	18	77	74	636

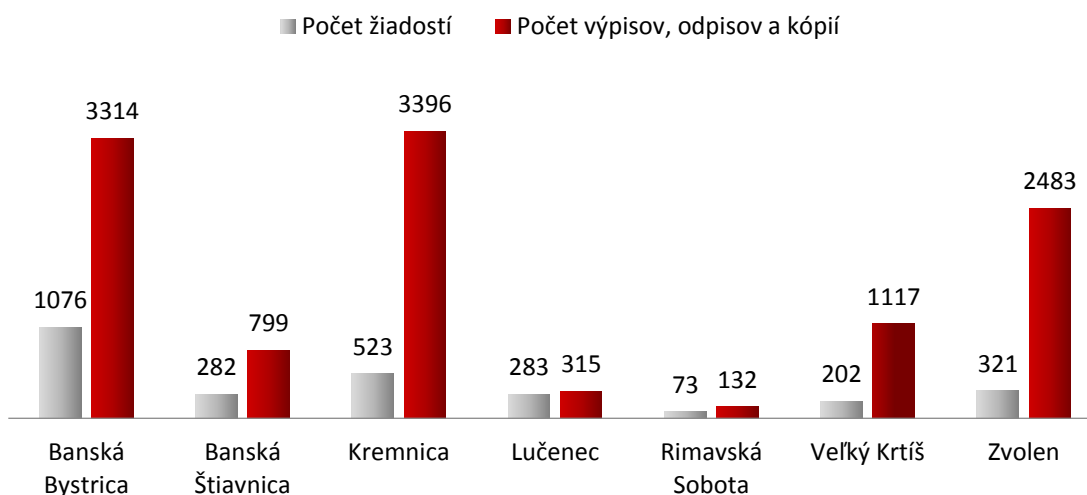
Bádatelia sa tak ako aj po iné roky najviac zaujímali predovšetkým o regionálnu históriu a o genealógiu, ale nechýbalo ani štúdium viacerých špecializovaných tém.

K nárastu došlo aj vo vybavovaní žiadostí o vydanie správnych informácií. V rámci správnej agendy archív vybavil 2760 žiadostí o správne informácie a vystavil 11555 výpisov, odpisov a potvrdení z archívnych dokumentov. Nárast oproti roku 2018 predstavoval rovných 500 žiadostí, porovnanie počtu vydaných výpisov však z dôvodu zmenenej metodiky nie je možné kvantifikovať. Vybavovanie správnej agendy na jednotlivých pracoviskách archívu bolo opätovne nerovnomerné - najviac žiadostí rovnako ako vlani obdržalo pracovisko v Banskej Bystrici (1076 žiadostí, oproti roku 2018 nárast o 123 žiadostí) a vydalo druhý najväčší počet výpisov, odpisov, potvrdení a kópií (3313). Kremnica prijala 523 žiadostí a vydala 3396 výpisov (v roku 2018 to bolo 424 žiadostí a 364 výpisov). Na zostávajúcich pracoviskách bol počet žiadateľov výrazne nižší. Zvolen mal 321 žiadostí (vlani 232) a 2483 výpisov, Lučenec 283 žiadostí (vlani 158) a 315 výpisov, Banská Štiavnica 282 žiadostí (vlani 251) a 799 výpisov a Veľký Krtíš 202 žiadostí (vlani 205) a 1117 výpisov. Pracovisko v Rimavskej Sobote obdržalo 73 (vlani 38 žiadostí) a vydalo 132 výpisov.

Počet žiadostí o vydanie správnych informácií v rokoch 2016 - 2019

Žiadosti o vydanie správnych informácií v roku 2019

V oblasti správnej agendy bol najväčší záujem už tradične o dokumenty vzťahujúce sa k vysporiadaniu majetkovo - právnych vzťahov, kúpno predajné zmluvy, dedičské konania, stavebné povolenia, kolaudačné rozhodnutia, projektovú dokumentáciu, ako aj dokumentov týkajúcich sa ukončenia školskej dochádzky a sociálneho zabezpečenia.

Rešeršnú činnosť vykonávalo iba pracovisko v Banskej Bystrici, ktoré vypracovalo 6 rešerší.

Archív na správnych poplatkoch v roku 2019 vybral 9937,07 €, čo je o 4037 € viac ako v predchádzajúcom roku. Z toho bolo 6795 € za správne poplatky a 3142,07 € za služby archívu.

Knižnica

Štátny archív v roku 2019 evidoval spolu 59179 zaprírastkovaných knižničných jednotiek, z toho najväčší počet v Banskej Bystrici (31671 kusov). Veľké množstvo ešte nezaprírastkovaných kníh sa nachádza na pracovisku v Banskej Bystrici (cca 30000 kusov). Vítané oživenie akvizičnej činnosti rovnako ako v predchádzajúcom roku predstavoval

centrálny nákup odbornej literatúry prostredníctvom Odboru archívov a registratúr MV SR, vďaka ktorému sa doplnili viaceré publikácie. Celkový prírastok kníh vrátane kníh získaných darmi predstavoval 305 kusov.

V roku 2019 sa začali evidovať aj archívne výpožičky, ktorých bolo spolu 589. Z uvedeného počtu bolo najviac výpožičiek v Banskej Bystrici (439 výpožičiek), menší počet bol v Lučenci (60 výpožičiek), Veľkom Krtiši (48 výpožičiek) a Kremnici (42 výpožičiek). Na zostávajúcich troch archívnych pracoviskách sa nerealizovali žiadne výpožičky kníh.

V priebehu roka sa na archívnom pracovisku v Kremnici uskutočnila revízia dát (9458 knižných titulov) kvôli ich migrácii z aplikácie BACH - Knižnica.

Výskumná, publikačná, kultúrno - osvetová činnosť

V rámci výskumnej, publikačnej a kultúrno - osvetovej činnosti sa pracovníci archívu venovali viacerým okruhom činností. Najzásadnejšou z nich bola realizácia výstupov týkajúcich sa 30. výročia udalostí z roku 1989. Všetky archívne pracoviská sa podieľali na identifikácii a súpise archívnych dokumentov ako historických prameňov kvôli pripravovanej celoštátnej výstave. Výber z nich, ako aj ich digitalizácia sa

vykonala na archívnom pracovisku v Banskej Bystrici, pretože jeden pracovník archívu pracoval v užšej pracovnej skupine pre prípravu výstavy *Svedectvo o revolúcii - November '89 v archívnych dokumentoch zo slovenských štátnych archívov*, ktorá sa inštalovala v priestoroch historickej radnice v Bratislave. Archív a jeho pracoviská sa však podieľali aj na ďalších akciách spojených s uvedeným výročím.

Banskobystrické pracovisko archívu sa spolupodieľalo na príprave interaktívnej výstavy *Kľúčové okamihy*, ktorá sa inštalovala v priestoroch radnice v Banskej Bystrici. Súčasne sa spolupodieľalo na príprave publikácie *Kľúčové námestie*, ktorá podrobne mapovala revolučné dianie v meste od 17. novembra 1989 do slobodných volieb v júni

1990 a priniesla aj svedectvá účastníkov. Pracovníci archívu sa ďalej aktívne podieľali na medzinárodnej vedeckej konferencii *Annus mirabilis. Rok 1989 a Slovensko - od totality k demokracii* s referátom *November 1989 v archívnych fondoch Štátneho archívu v Banskej Bystrici*.

Archívne pracovisko v Lučenci sa spolupodieľalo na výstave *Nežná*, ktorá bola inštalovaná v priestoroch spoločného objektu radnice a múzea v Lučenci a tiež na príprave publikácie Marty Ulickej o novembrových udalostiach v Lučenci.

Archívne pracoviská v Rimavskej Sobote a vo Veľkom Krtíši si novembrové udalosti pripomenuli výstavkou v priestoroch archívu. Archívne pracovisko v Banskej Štiavnici publikovalo článok v regionálnom týždenníku, zatiaľ čo archívne pracoviská v Kremnici a vo Zvolene v súvislosti s výročím nepripravili žiadne akcie ani sa na žiadnych nepodieľali spoluautorsky.

Jednotlivé archívne pracoviská participovali aj na viacerých väčších výstavách formou spoluúčasti (Banská Bystrica, Lučenec, Kremnica, Rimavská Sobota) a tiež pripravili viacero vlastných výstav v priestoroch archívu (Banská Bystrica, Lučenec, Kremnica, Rimavská Sobota, Veľký Krtíš).

Viacerí pracovníci archívu sa zaoberali aj individuálnou výskumnou činnosťou. Na archívnom pracovisku v Lučenci sa výskum zamerával na troch lučeneckých významných architektov a staviteľov židovského pôvodu - Oskara Winklera, Alexandra Pohronského a Sándora Schmidla. Výstupy sa použili na spomienkovom podujatí v objekte synagógy v Lučenci v rámci dňa obetí holokaustu, na ktorom archív už tradične spolupracoval s mestom Lučenec a spoločnosťou Lukus.

Na archívnom pracovisku v Kremnici sa výskum týkal predovšetkým tém, spojených s prípravou textov do zborníka *Kremnica v dejinách 20. storočia*, príprave monografie obce Lodomierska Vieska a ďalších tém súvisiacich s aktuálnymi požiadavkami kultúrneho života v Kremnici. Pracovníčka z Rimavskej Soboty sa aktívne zúčastnila konferencie so sociálnou tematikou, usporiadanou SAV v Bratislave, referát bude publikovaný v zborníku z podujatia. Pracovníčka z Kremnice sa aktívne zúčastnila vedecko - pedagogického seminára *Slovensko pri vzniku Česko-Slovenska*, usporiadaným Ústavom politických vied SAV v Bratislave, referát bude publikovaný v zborníku z podujatia.

Pracovníci archívu boli autormi viacerých publikačných výstupov najrôznejšieho charakteru od recenzných posudkov až po odborné štúdie alebo monografie. Spolupracovali aj s televíziou a rozhlasom pri príprave relácií s historickou tematikou. (Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Lučenec, Kremnica, Lučenec). Tiež spolupracovali s najrôznejšími miestnymi a regionálnymi kultúrnymi inštitúciami (Kremnica, Lučenec, Banská Štiavnica), prípadne na väčších projektoch nadregionálneho alebo celoštátneho dosahu (Banská Bystrica). Viaceré archívne pracoviská zabezpečovali vo

svojich priestoroch prednášky a exkurzie, predovšetkým pre študentov základných a stredných škôl. (Kremnica, Lučenec, Banská Bystrica, Banská Štiavnica)

Deň otvorených dverí sa v roku 2019 konal na dvoch archívnych pracoviskách - v Kremnici a vo Veľkom Krtíši a na obidvoch pracoviskách sa stretol s veľkým záujmom verejnosti. Súčasťou podujatia v Kremnici bola aj prezentácia pre žiakov základných a stredných škôl na tému *Školstvo a vzdelávanie v minulosti*, vo Veľkom Krtíši sa archív tiež prezentoval prednáškami ako aj vystavením tematicky vybraných dokumentov. Štandardnou súčasťou dní otvorených dverí boli prehliadky archívov.

Na všetkých archívnych pracoviskách sa pripravovali textové a obrazové podklady pre vydanie propagačných publikácií, ktoré budú obsahovať základné údaje o každom archívnom pracovisku a (s výnimkou pracoviska v Banskej Bystrici) aj textové a obrazové podklady pre propagačné roll - upy jednotlivých pracovísk.

Prílohy

MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
ŠTÁTNY ARCHÍV V BANSKEJ BYSTRICI
pracovisko Archív Kremnica

vás srdečne pozýva na

DNI OTVORENÝCH DVERÍ

na tému

ŠKOLSTVO A VZDELANIE V MINULOSTI

7. jún 2019 10.00 hod. - 16.00 hod.
8. jún 2019 8.00 hod. - 13.00 hod.

PROGRAM:

SPRIEVODNÉ SLOVO 7. júna o 10.00 hod.
VÝSTAVA ZAUJÍMAVÝCH DOKUMENTOV
PREHLIADKA PRIESTOROV BUDOVY ARCHÍVU
TVORIVÉ DIELNE PRE MALÝCH I VEĽKÝCH
(skladanie puzzle, písanie na retro písacích strojoch,
možnosť vyhotoviť si vlastné vysvedčenie vypísané
brkom a overené pečiatkou)

Pracovisko Archív Kremnica
kontakt: +421-45/674 47 05
Email: archiv.bb.kr@miv.sk
Autobusová linka:
Kremnica aut. st. - Kremnica Elba:
9.45 hod., 12.10 hod., 14.25 hod.

Ministerstvo vnútra slovenskej republiky
Štátny archív v Banskej Bystrici
pracovisko Archív Veľký Krtíš
Za parkom 851, 990 01 Veľký Krtíš

štátny
archív
v banskej
bystrici

Vás srdečne pozýva na

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ

dňa 7. júna 2019
od 8.00 hod. do 17.00 hod.

V programe je prehliadka priestorov archívu, ktoré sú pre verejnosť bežne neprístupné. Pre návštevníkov archívu je pripravená stála výstava o histórii mesta Veľký Krtíš, ukážky zo zbierky historických fotografií, pečate a pečatidlá, písacie nástroje a písací materiál. Zaujímavosťou sú aj vzácne originály archívnych dokumentov, historické listiny z roku 1571 a 1658 a niektoré významné archívne dokumenty z 18. – 20. storočia.

Tešíme sa na Vás

Zo dňa otvorených dverí na archívnych pracoviskách v Kremnici a vo Veľkom Krtíši

Z prípravy dokumentárneho filmu o Alexandrovi Dubčekovi

Zo zasadania heraldickej komisie MV SR

Publikácia Pamätihodnosti Banskej Bystrice

Odovzdanie faksimile archívneho dokumentu - metačnej listiny vydané panovníkom Ľudovítom I. z Anjou v roku 1355 Pohronskému múzeu v Novej Bani

Zo zasadania Rady pre vojenskú symboliku vo Vojenskom historickom ústave v Bratislave

Seminár Slovensko pri vzniku Česko-Slovenska v Múzeu SNP v Banskej Bystrici

Zo zasadania výboru Slovenskej genealogicko - heraldickej spoločnosti

Vystúpenie na vedeckej konferencii „Morálne autority v našich rodinách“
v priestoroch Národnej knižnice v Martine

Vernisáž výstavy „Architekt Alexander Skutecký 1883 - 1944“ v Stredoslovenskej galérii v Banskej Bystrici

Vystúpenie na konferencii "Starostlivosť o osirelé a sociálne odkázané deti v Uhorsku / Slovensku v období modernizácie" v priestoroch Historického ústavu SAV

Výstavka v bádateľni banskobystričského pracoviska archívu venovaná archívnej budove

Z podujatia Noc múzeí a galérií v Lučenci

MESTO
LUČENEC

LUKUS

SÚKROMNÉ
GYMNÁZIUM
LUČENEC

ŠTÁTNY ARCHÍV
B.B. - PRACOVISKO
ARCHÍV LUČENEC

Vás
požívajú

SYNAGÓGA
LUČENEC

adresa:
Adyho 69/7, Lučenec

Cesta neznáma III.

TVORILI TVÁR LUČENCA

venované architektom a staviteľom
židovského pôvodu v Lučenci

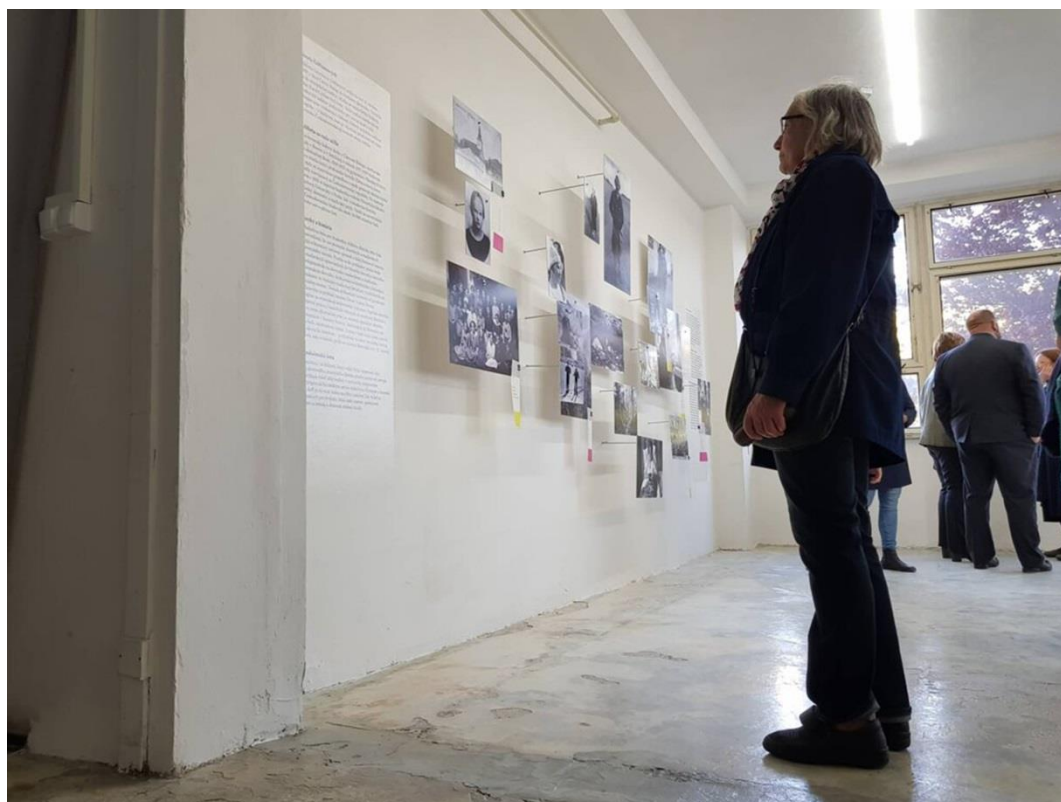
K UCTENIU PAMIATKY
LUČENECKÝCH
ŽIDOVSKÝCH RODÍN
pri príležitosti dňa obetí
holokaustu a rasového násillia.

Podujatie vyvrcholí
konzertom hudobného dua
Zulfizar Zázrivá (klavír)
a **Daniela Szeghó (cello)**

8. 9. 2019 /nedeľa/ 14:00

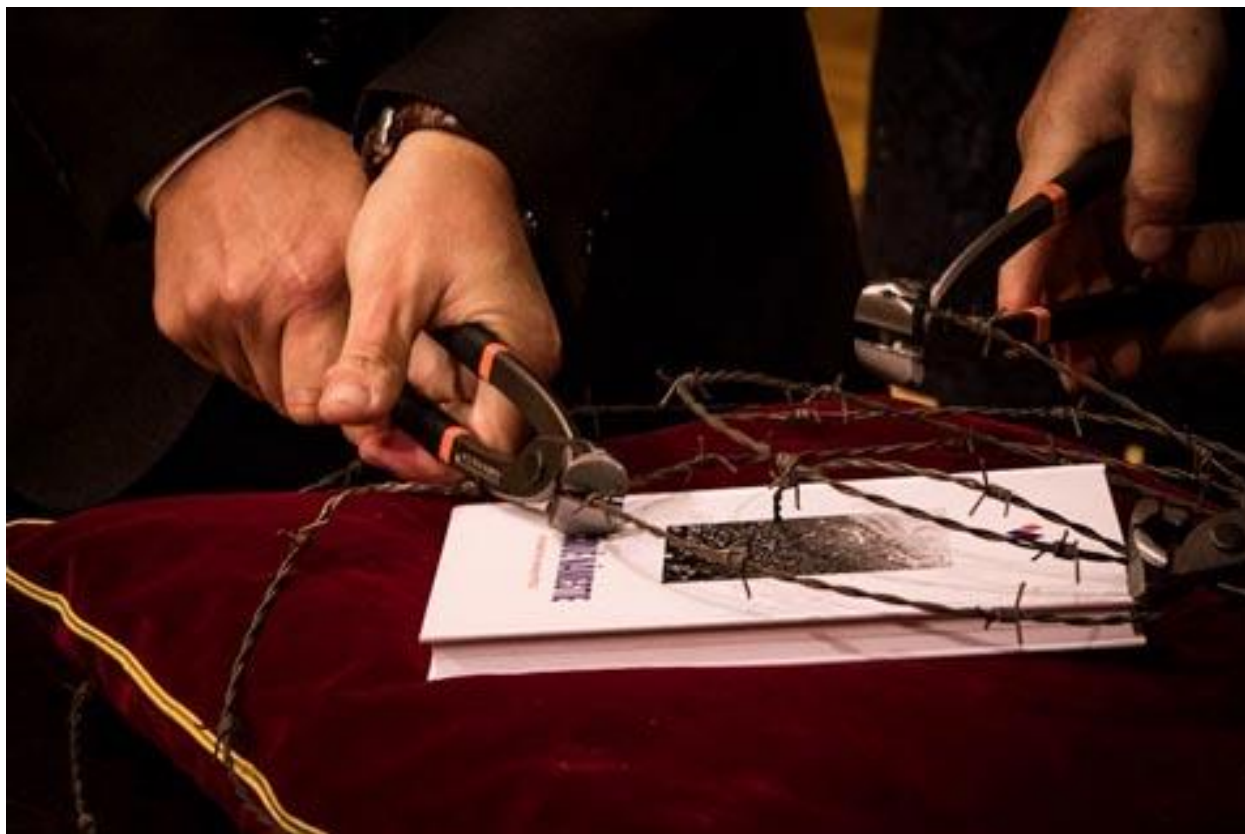

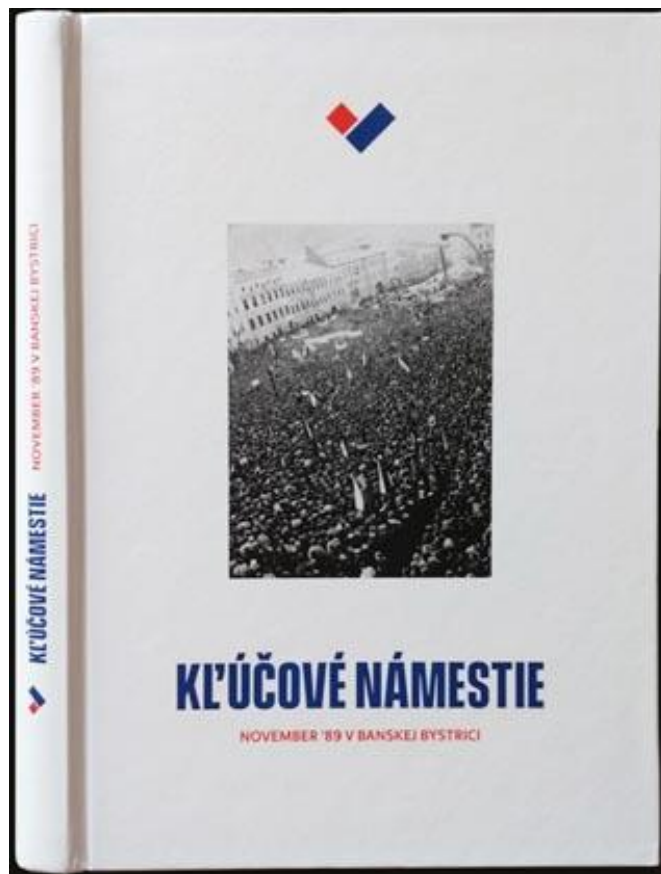
Vernisáž výstavy „Cesta neznáma III.“ v Lučenci

Vernisáž výstavy „Žena novej doby. Návrat Alžbety Gwerkovej - Göllnerovej do Banskej Štiavnice.“ v Galérii Parter BSC v Banskej Štiavnici

Z akcií k 30. výročiu novembra 1989

Banská Bystrica

Bratislava

Lučenec

Veľký Krtíš